

afgiftekantoor
2200 Herentals 1
P 409301
Wettelijk Depot B.D.54.073

België - Belgique
PB
2200 Herentals 1
BC 9428

maandelijks clubtijdschrift

96

september 2012

verantwoordelijke uitgever
Postbus 105 – 2200 Herentals

Numismatica Herentals EGMP
redactie : Rudy Dillen

Bestuur

Rudy Dillen	voorzitter – secretaris – redacteur 0471-329179	rudy.dillen@telenet.be
Bart Van Hove	penningmeester – schatbewaarder 0492-722611	bart.van.hove@telenet.be
Koen De Pooter	veilingmeester – standhouders 0473-556266	koen.de.pooter@telenet.be
Frank Lippens	webmaster – veilingroeper 0475-552400	frank.lippens1@skynet.be
Herwig Helsen	bibliothecaris 0479-208820	herwig.helsen1@telenet.be

Erelid : **Roger van Nuffel** – Herentalse Schepen van Cultuur 2001-2006

adres	Numismatica – Postbus 105 – 2200 Herentals	
rekeningnummer	BE43 0014 2061 3601 GEBABEBB	
lidgelden	12 €	lidmaatschap Numismatica Herentals + EGMP (18 € voor leden in het buitenland)
	8 €	lokaal lidmaatschap Numismatica Herentals enkel voor leden van andere EGMP-afdelingen (11 € voor leden in het buitenland)
	1 €	éénmalig daglidmaatschap voor nieuwe bezoekers
gratis toegang	voor -12 jaar, vergezeld van een volwassen lid	
aangesloten bij	het E.G.M.P. – Koninklijke Vereniging de Herentalse Cultuurraad	
website	www.numismatica-herentals.be	

maandelijkse clubactiviteit op de 2e zondag van de maand, 8.30–12 u
lokaal : parochiezaal St-Antonius – Kapucijnenstraat 7, 2200 Herentals

zondag 9 september 2012 14 oktober – november geen clubactiviteit
Grote Internationale Beurs ‘9e Coin Event’ op zondag 9 december 2012

Frontpagina : Frankrijk viert in 2012 de 100e geboortedag van Priester Pierre met een speciale 2-euro-uitgifte. Geboren in Lyon, op 5 augustus 1912 als Henri Antoine Grouès, maakte *abbé Pierre* zich o.a. verdienstelijk in het verzet tegen de Duitse bezetter tijdens WO II. Oplage : 1 miljoen ex. **Centenaire de la naissance de l'abbé Pierre – RF 2012**

Tentoonstelling

CLUBNIEUWS

Toen in 2006 de Herentalse Grote Markt werd heraangelegd kon/mocht Hendrik Van Caelenberghe met zijn metaaldetector de afgevoerde grond onderzoeken. De gevonden objecten uit deze middeleeuwse Herentalse bodem, w.o. enkele munten, zijn samengebracht in de tentoonstelling '**Vondsten van bij ons**'. De nodige toelichting krijg je op een A4'tje en door de detectorist himself !!

11 november : busreis naar beurs van Tienen

Op deze 2° zondag van november houden we geen clubactiviteit, praktisch al onze standhouders hebben immers een reservatie op de grote internationale beurs van Tienen. We organiseren die dag een busreis met een dagvullend programma : in de voormiddag brengen we een bezoek aan deze befaamde muntenbeurs van Tienen, niet-beursbezoekers worden naar het Suikermuseum (centrum) gebracht. s'Middags komt de groep weer samen voor de lunch en brengen we een bezoek aan Museum Het Toreke. Daarna rijden we naar Hoegaarden voor een brouwerijrondleiding en een afsluitend hapje & drankje. Indien interesse, lassen we tevens een opstapplaats in op de parking van Paal-Beringen, langs de autostrade. Rond 20u zijn we weer terug thuis. Deelnameprijs 10 €. Geïnteresseerden melden zich aan onze bestuurstafel of mailen : frank.lippens1@skynet.be

PDF-tijdschrift Geruime tijd zorgt webmaster-Frank ervoor dat er een digitale versie van het maandelijks clubtijdschrift wordt rondgestuurd. De kwaliteit hiervan is verbluffend en doet (kleur-)afbeeldingen en artikels nog beter tot hun recht komen. Zij die nu de papieren versie ontvangen, maar wensen over te schakelen naar de digitale vorm geven een seintje aan de bestuurstafel of sturen een mailtje naar frank.lippens1@skynet.be

Reistip : Het Landesmuseum van Trier, meer dan een bezoekje waard !

11.15u **Trekking van de jeugdtombola** gratis lootje voor -15 jaar
munt + bankbiljet voor elke aanwezige jongere

11.20u **Aanwezigheidstombola** gratis voor alle aangesloten leden

- * zilveren dollar, 25 jaar Senaatstroom – Canada 1977
- zilveren 50 escudos, 500j Vasco Da Gama – Portugal 1969
- * zilveren 5 lirot, Chanuka Babylonische Lamp – Israel 1973
- * bronzen medaille, 1j lid Numismatica Herentals EGMP 2005

11.25u **Trekking lootjestombola** 1 € = 1 lootje 5 € = 6 lootjes

- * gouden medaille, 25 jaar regering Boudewijn – België 1976
- * zilveren 5 dollars, 10 jaar Onafhankelijkheid – Guyana 1978
- * zilveren 5 shillings, 300 jaar Kaapstad – Zuid-Afrika 1952
- zilveren 5 frank Leopold II – België 1870
- zilveren 100 shilling, O.S. Innsbruck – Oostenrijk 1976
- zilveren 10 euro, O.S. Athene – Portugal 2004
- zilveren 50 escudos, 500^e Verjaardag Cabral – Portugal 1968
- zilveren 10 lirot, Hannuka, Hollandse Lamp – Israel 1975

met telkens een fles rood : Solatio, Vin de Pays d'Oc – Frankrijk 2011
geschonken door **Versmarkt & Wijnen – Van Eccelpoel**, Lierseweg 20

11.30 u **start van de clubveiling** tijdig uw biednummer afhalen

Oplossing muntenpuzzel

inbreng Louis Beullens

Probleem : Louis kocht bij een handelaar 80 dezelfde munten, alle met dezelfde afmetingen en hetzelfde gewicht. Als vergelijkingsmateriaal kreeg hij daar bovenop een identieke valse munt waarvan het gewicht iets hoger was dan van de andere. Tegen dat Louis, via zijn stamkroeg, thuis was geraakt met zijn aankoop was de valse munt tussen de echte geraakt. Op zicht was deze er natuurlijk niet zomaar terug uit te halen ... maar gelukkig had hij een precieze weegschaal ter beschikking.

Vraag : Hoe kon Louis, met zo weinig mogelijk wegingen, die valse munt terug isoleren ? **Antwoord** : met 4 wegingen !

Hoe ? Hij verdeelt de 81 munten in 3 hoopjes van telkens 27 munten (A+B+C). Hij weegt stapeltje A tegen stapeltje B. Als de valse munt in A of B zit, is C schoon. Als A en B balanceren zit de valse munt in C (=1^e *weging*). Hij verdeelt het stapeltje van 27 waar de valse munt in zit weer in 3 stapeltjes van 9 munten en doet een 2^e *weging*. Weer verdeelt hij het stapeltje van 9 munten, waar die ene valse in zit, in 3 stapeltjes van 3 munten en doet een 3^e *weging*. Vervolgens weegt hij munt A af tegen munt B, als de weegschaal doorslaat is de valse munt gekend. Als de weegschaal balanceert is munt C de valsaard (=4^e *weging*) !

Uit 23 inzendingen kwam Bert Eyckens tevoorschijn als winnaar. Hij had zowel de hoofdvraag als de schiftingsvraag correct ingevuld en kreeg van Louis Beullens terecht de prijsmunt en fles wijn overhandigd.

Het Jakobitisme was een politieke beweging die aan het eind van de 17^e en het begin van de 18^e eeuw actief was in Engeland, Schotland en Ierland en die ontstaan is rond koning James II (VII in Schotland). Deze beweging wilde het rooms-katholieke koningshuis Stuart op de Britse troon herstellen. Sommigen beweren dat de Jacobietenbeweging ontstaan is met de gedwongen troonafstand en de vlucht van James II eind 1688, maar om numismatische redenen is het noodzakelijk om 6 maanden eerder te tellen, nlk. op 10 juni 1688 bij de geboorte van zijn zoon James III. De beweging eindigde 119 jaar later, bij de dood van de kleinzoon van James II, Henry, kardinaal en hertog van York in 1807.

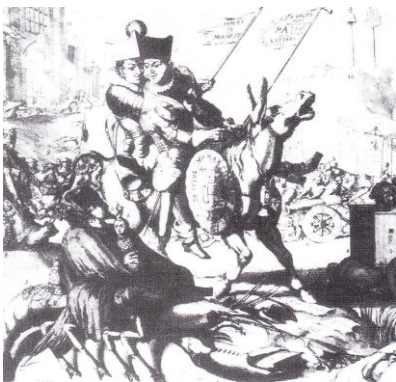
De medailles die geassocieerd worden met deze beweging vormen een unieke reeks in de numismatische geschiedenis. Wanneer je de medailles, die door de Jacobieten en hun aanhangers werden uitgegeven, naast deze van hun tegenhangers zet, vormen ze een onderlinge twist tussen twee partijen, m.a.w. het wapen voor een propagandaoorlog.

Op het einde van de 17^e eeuw en begin van de 18^e eeuw was het vervaardigen van medailles op hun hoogtepunt. Er waren toen meer dan 40 medaillisten in verschillende Europese landen bij betrokken. Vanaf de 18^e eeuw werden de medailles eenvoudiger en werden er, op algemeen verzoek, de Latijnse legendes vervangen door Engelse. De uitzonderlijke kwaliteit van deze medaillereeksen zijn grotendeels te danken aan Willem van Oranje en Lodewijk XIV. Zij waren beiden experts in het gebruik van medailles voor hun public relations.

Opkomst van de Jacobietenbeweging.

Toen Charles II in 1685 overleed, kwam zijn broer James II in aanmerking voor de troonsopvolging. James II had uit zijn eerste huwelijk twee protestantse dochters, Mary (gehuwd met Willem van Oranje) en Anne (gehuwd met de prins George van Denemarken). Tijdens dit eerste huwelijk had hij zich bekeerd tot het katholicisme. Er werd eventjes gedacht om de (protestantse) dochter van James II – Mary samen met Willem van Oranje als troonsopvolger aan te duiden, maar Engeland was bereid om een katholieke vorst op de troon te tolereren, zolang er de zekerheid was van een protestantse troonopvolger. Toen zijn eerste vrouw was overleden, huwde hij in 1673 voor de tweede maal met Mary Beatrice van Modena. Ook in dit tweede huwelijk had hij nog steeds geen mannelijke troonsopvolger. Maar in juni 1688 was het eindelijk zover en werd zijn zoon prins James geboren, alleen was deze geboorte welomstreden.

Er circuleerden allerlei geruchten dat de kersverse prins James gekocht was en dat de zwangerschap van koningin Mary in scene was gezet. Door haar veeleisendheid tijdens de zwangerschap, werkte ze de twijfel meer en meer in de hand. De koningin zorgde ervoor dat tijdens haar zwangerschap niemand (ook de kamermeisjes niet) haar naakt zag, ondanks het tegenovergestelde met de vorige zwangerschappen. De geboorte werd zorgvuldig voorbereid. De belangrijkste getuigen werden die dag door James II op een dringende missie gestuurd, zodat enkel de hofdames aanwezig waren bij de bevalling. Na de bevalling werd de dokter ter plekke geridderd en kreeg de vroedvrouw een enorme som geld. Priester Petre was de biechtvader van koningin Mary. Na de geboorte van prins James werd hij de meest gehate man in Engeland en veelvuldiger als Jezuïet afgebeeld op satirische prenten en medailles.

Prent van Romeyn de Hooghe - 1689

Priester Petre rijdt met een kleine prins op een kreeft. Achter hem de pauselijke kroon en in de klauwen van de kreeft zitten de kerkelijke en burgerlijk rechtboeken. De Commedia dell'Arte figuren die samen op een wilde ezel rijden zijn Harlekijn (Lodewijk XIV) en Panurge (James II). Ze hebben beiden een extreem grote Jezuïetenpet op.

De eerste Jacobitische veldslag – The Glorious Revolution.

Het idee van een katholieke dynastie was zeer bedreigend voor de protestanten. Op vraag van zeven hoogwaardigheidsbekleders bereidde Willem van Oranje in 1688 een invasie voor vanuit Nederland naar Engeland. Het was niet zijn bedoeling om zijn schoonvader James II van de troon te zetten, maar om het protestantisme te beschermen en aan te tonen dat de troonsopvolger prins James een bedrieger was. De *Glorious Revolution* was hiervan het gevolg. James II vluchtte naar Ierland en zijn dochter Mary en haar echtgenoot Willem Van Oranje werden de nieuwe vorsten.

In 1689 hoopte James II alsnog om vanuit Ierland aanhangers (*Highlanders*) te vinden om terug te keren naar Engeland en de troon op te eisen. Wegens een tekort aan zilver kon James II zijn troepen en het materiaal dat hiervoor nodig was, niet betalen. Hij loste dit op door munten uit te brengen die gemaakt waren van oude kanonnen en ander metalen rommel (*Gunmoney*), met de garantie dat het nadien in zilver kon worden omgeruild.

25mm

Vz : James II met lauwerkrans, het hoofd naar links
IACOBVS · II · DEI · GRATIA

Kz : een kroon met gekruiste scepters en de initialen J R
MAG · BR · FRA · ET · HIB · REX · - 1689

In 1690 probeerde James II via Ierland en Schotland zijn veroverings-tocht naar Engeland verder te zetten, maar hij werd in Killiecrankie (Schotland) door Willem van Oranje tegengehouden. Deze laatste wilde nu voor eens en altijd orde op zaken stellen omtrent de troonambities van James II. Dit resulteerde in de Slag aan de Boyne in Ierland. Willem wou James II een vernedering besparen waardoor deze slag meer op een

‘schermutseling’ leek dan op een echte veldslag. Hij had aan Mary beloofd om James II niet te doden of gevangen te nemen, maar hem een voorsprong te geven tijdens zijn vlucht naar zijn neef koning Lodewijk XIV in Saint-Germain – Frankrijk. De Highlanders die meevochten, hadden trouw gezworen aan James en weigerden om Willem en Mary als vorsten te aanvaarden.

Verdrag van Ryswick.

In 1696 pleegden de Jacobieten een moordaanslag op Willem III. Hierdoor nam de populariteit van James II serieus af. Tijdens zijn ballingschap in Frankrijk werd James II op de hoogte gebracht van het vredesverdrag van Ryswick. Dit hield o.a. in dat Willem III bereid was om prins James te aanvaarden als troonsopvolger op voorwaarde dat James II de troon zou verzaken. Ondanks het feit dat James II hier niet mee akkoord ging, werd het verdrag in 1697 goedgekeurd. Dit tot groot ongenoegen van de Jacobieten die zich verraden voelden door Lodewijk XIV, die zich nu tegen James II had gekeerd.

James II besepte dat hij zijn troonambities definitief moest opbergen en op het sentiment voor zijn 9-jarige zoon moest rekenen. Hij zette alles op alles om prins James – *The True-Born Prince of Wales* – als troonsopvolger te promoten. Tijdens zijn ballingschap had James II kennis gemaakt met de graveurs van Lodewijk XIV. Medailles waren destijds het equivalent van posters en pamfletten, maar hadden een langere levensduur en hij maakte hier gretig gebruik van.

Norbert Roettier (Frankrijk), 1697 – AE 25 mm

Vz : buste prins James naar links, IA . WALLIAE . PRINCEPS
Jacobus Prins van Wales, onderaan de initialen N.R.

Kz : een exploderende bom tegen een bastion, QVO . COMPRESSA .
MAGIS (Krachtiger onder druk)

De Stuarts hebben geleden onder de druk van 9 jaar ballingschap. Hun kracht om de oppositie te overmeesteren is des te groter.

Norbert Roettier (Frankrijk), 1697 – AE 25 mm

Vz : buste prins James naar links, IA . WALLIAE . PRINCEPS
Jacobus Prins van Wales, onderaan de initialen N.R.

Kz : De zon komt op bij een kalme zee, OMNIA . FACIT . IPSE .
SERENA (Hij maakt alle dingen sereen).

De zon (prins James) zal opkomen en de aarde nieuw leven inblazen.

Op 16 september 1701 overleed James II in St. Germain (Frankrijk). Zijn zoon James III, nog steeds in ballingschap in Frankrijk, werd in Engeland officieel in beschuldiging gesteld van hoogverraad. Wanneer Willem van Oranje in 1702 overleed, werd zijn schoonzuster Anne koningin van Engeland, Schotland en Ierland.

In 1705 wilden de Jacobieten prins James III (ook bekend als *Old Pretender*) met de hulp van Lodewijk XIV uit Frankrijk halen. Lodewijk XIV beloofde telkens hulp en troepen te sturen, maar hield nooit zijn woord. Wanneer in 1707 de *Act of Union* (vereniging van Schotland, Ierland en Engeland) werd opgesteld, hoopten de Schotten alsnog dat James III zou komen opdagen om hun belangen en het clansysteem te verdedigen, maar Lodewijk XIV wachtte te lang (of wilde geen steun sturen). De Schotten, die spijtig genoeg van de Engelse handel afhingen, konden niet anders dan de *Act of Union* ondertekenen en werd hierbij eenzelfde vorst wettelijk vastgelegd. De *Act of Union* had één voordeel voor de Engelsen : wegens de toenemende Engelse industrialisatie open-de het de hongerige Engelse markt voor het Highland-vee.

Taal en religie waren belangrijk voor de Schotten, maar het werd door de Engelsen onmiddellijk in verband gebracht met opstand. De regering in

Londen vreesde de *clanchiefs* omdat ze met een onrustwekkende snelheid en groot gemak een leger van 30.000 clanleden onder de Stuartvaandel konden bijeen brengen. Hun onvoorwaardelijke devotie voor hun chiefs maakte dat ze heel gevaarlijk, maar tevens betrouwbaarder waren dan de meeste rekruten in het leger.

Wanneer koningin Anne in 1714 kinderloos overleed, stierf ook de protestantse tak van de Stuarts uit. Volgens de *Act of Settlement** in 1701 moest de troonsopvolger protestants zijn en kwam hierdoor de eerstvolgende troonpretendent uit het huis van Hannover, nl. George I.

(*Deze wet werd in 1701 aangenomen door het Engelse parlement tijdens de regering van koning Willem III. Omdat hij geen kinderen had en zijn vrouw Mary in 1694 was overleden, zou de troon na zijn dood aan zijn schoonzuster Anne toekomen. De Act of Settlement bepaalde dat na Anne's dood de troon zou toekomen aan Sophia van Hannover, kleindochter van Jacobus I van Engeland en haar nakomelingen. Alleen nakomelingen die anglicaans of protestants zijn, kunnen opvolgen. Rooms-katholieken en personen die in de lijn van opvolging zijn opgenomen en met een katholiek trouwen, zijn voor het leven, evenals hun nakomelingen, uitgesloten van opvolging).

Nog Jacobitische opstanden.

Koning George I werd kort na zijn troonsbestijging verwelkomd door Earl Irskine, de Schotse secretaris van Koningin Anne. Hij beloofde aan George I zijn loyaliteit als Koninklijke vertegenwoordiger van Schotland. George I was niet onder de indruk en ontsloeg Irskine.

Deze vernedering was er voor James III teveel aan en in 1715 trof hij voorbereidingen voor een invasie van Schotland. Ondertussen werd er in Londen de *Act of Encouraging Loyalty in Scotland* uitgevaardigd en werden de 'rebellen' gedwongen om zich over te geven.

Het leek James III, The Old Pretender, mee te zitten, want hij kreeg massale steun van de Schotse Jacobieten. Het ontbrak hem echter aan leiderschap en charisma om de opstand die in Sheriffmuir in 1715 plaats vond – een veldslag tussen de Jacobieten en de aanhangers van George I – te leiden en zijn plaats als Stuart op de troon op te eisen. Hoewel de Jakobieten duidelijk in de meerderheid waren, faalde de opstand en bleef de veldslag onbeslist. Omdat James III niet meer welkom was in Frankrijk, vluchtte hij na de opstand naar de pauselijke stad Avignon. Later verhuisde hij naar Rome, waar hij met zijn vrouw Maria Clementina Sobieska twee zonen kreeg: Charles en Henry Stuart.

Om in functie van de laatste wet van de *Act of Union* (de opheffing van de afzonderlijke admiraliteiten van Engeland en Schotland, de vorming van één Office of Admiralty en het ontwapenen van de Highlanders) werd er in 1724 aan Georg Wade gevraagd om toezicht te houden in Schotland en de “glens”. Hij richtte de Highland Watch (de huidige Black Watch) op. Het verlies van hun onafhankelijkheid en de ontwapening was een belangrijk onderwerp bij de Schotse Jacobieten waardoor de onrust in de Highlands steeds toenam.

T. Pingo, AE 33 mm

Vz : buste van de Hertog van Cumberland naar rechts, T.PINGO.F
GVLIVS . DVX . CVMBRIAE.

Kz : leeuw valt wolf aan, IVSTITIA . TRIUMPHANS / MDCCXLVI

In 1727 overleed koning George I en werd hij opgevolgd door zijn zoon George II. In december 1743 werd prins Charles tot prins Regent benoemd waardoor hij in naam van zijn vader James III mocht optreden. Ondanks weinig hulp van Schotland en Frankrijk, maakte Charles plannen om net als zijn vader de Engelse en Schotse troon op te eisen. In 1745 vertrok hij vanuit Frankrijk richting Schotland en zette met een handvol handlangers voet aan wal in Eriskay. Ondanks de magere opkomst bij zijn aankomst, kreeg hij door zijn enthousiasme veel sympathisanten bijeen, die hem steunden in de Jacobietenzaak.

Tussen 1745 en april 1746 waren er enkele kleine veldslagen tussen het Britse leger aangevoerd door de zoon van koning George II – George III de hertog van Cumberland – en de Jacobieten.

Prins Charles ook gekend onder de naam ‘Bonnie Prince Charlie’ of *Young Pretender* was net zoals zijn vader geen goede strateeg. Hij wist dat de hertog van Cumberland op 15 april jarig was en hij hoopte dat dit

met heel veel alcohol werd gevierd. Hij koos een moeras uit in de buurt van Culloden en op 16 april 1746 besliste hij om een aanval in te zetten op het Britse leger en de hertog van Cumberland. Ondanks verschillende pogingen om Charles op andere gedachten te brengen, kwam het toch tot een veldslag waarbij de Jacobieten zware verliezen leden. De hertog van Cumberland doodde alle gewonden op het slagveld en de vluchtelingen die hij tegenkwam. Zelfs de burgers die niet bij de veldslag betrokken waren moesten het ook ontgelden. De clanchiefs liet hij onthoofden, hij kreeg hierdoor de bijnaam *The Butcher* (Slager).

Pinchbeck, AE 34 mm

Vz: WILL.m : DUKE CUMBERLAND – BORN : 15 : APR : 1721. Hertog van Cumberland te paard met onderaan zijn geboortedatum

Kz: REBELLION . JUSTLY . REWARDED – CULLODEN . 16 AP 1746

De gevolgen voor Schotland.

Om een dergelijke opstand te voorkomen, besloot de overheid om maatregelen te nemen waardoor Schotland het moest ontgelden. Alle wapens werden in Schotland verboden. De doedelzak werd tot wapen verklaard ... en dus verboden. Schotse kledij dragen, waaronder de kilt, werd verboden. Het dragen ervan kon leiden tot gevangenisstraffen van 6 maanden tot zeven jaar. Enkel de Highland Watch mocht nog een kilt dragen. De clans hadden tot aan de Slag bij Culloden enige mate van autonomie. Deze voorrechten werden definitief opgeheven, waardoor het clansysteem verdween.

De gevolgen voor Charles.

Na de Slag van Culloden ging prins Charles op de vlucht. Vermomd als dienstmeid werd hij vijf maanden lang door Schotland achtervolgd door de hertog van Cumberland. Deze laatste roeide op zijn tocht elke

broeihaard van de Jacobieten uit. Er was ondertussen bij de katholieken en de protestanten zoveel sympathie voor ‘Bonnie Prince Charlie’ ontstaan, dat ondanks de beloning van £30.000, hij tijdens zijn vlucht door Schotland door niemand werd verraden.

W.B.(?), 1746, AE 32 mm

Vz : buste van de Hertog van Cumberland, naar rechts
GVLIELMVS . DVX . CVMBRIAE.

Kz : een Highlander, knielend voor een gekroonde Engelse leeuw

Charles ging eerst in Frankrijk, later in Italië, wonen met zijn Schotse minnares Clementina Walkinshaw waarmee hij een dochter Charlotte kreeg. De nederlaag in Culloden en het verval van de Jacobieten-beweging lagen aan de basis van zijn drankprobleem en gewelddadig gedrag. Ondertussen erkende paus Clemens en koning Lodewijk XV – James III wel als koning van Groot Brittannië, maar Charles nog steeds niet. In 1766 overleed James III in Rome. Prins Charles huwde in 1772 met prinses Louise van Stolberg-Gedem. Zijn drankprobleem en gewelddadig gedrag waren de oorzaak van een scheiding in 1784. In 1785 trouwde hij voor de 2^e keer met Margarete O'Dea d'Audibert de Lussan. Beide huwelijken bleven kinderloos, op 31 januari 1788 overleed hij in Rome.

Zijn broer Henry, kardinaal en hertog van York, was de laatste Jacobitische troonpretendent. Aangezien hij geen kinderen had, stierf het geslacht Stuart uit bij zijn overlijden in 1807.

Referenties:

The Highland Clans - Alistair Moffat

The Medallic Record of the Jacobite Movement – Noel Woolf

Culloden, The History and Archaeology of the last Clan Battle – Tony Pollard

Linda Everaert

1	31.00	16	30.00	31	1.75	46	3.00	61	-
2	15.00	17	-	32	3.25	47	1.00	62	1.00
3	2.50	18	4.50	33	10.00	48	3.00	63	1.00
4	5.00	19	7.00	34	-	49	7.50	64	1.00
5	5.00	20	11.00	35	5.00	50	-	65	3.25
6	1.00	21	1.00	36	1.00	51	-	66	-
7	2.25	22	2.75	37	1.00	52	-	67	1.00
8	10.00	23	-	38	1.00	53	-	68	1.75
9	1.00	24	2.00	39	-	54	-	69	-
10	-	25	2.00	40	2.50	55	-	70	3.25
11	2.00	26	2.00	41	2.75	56	1.00	71	2.25
12	15.00	27	-	42	2.50	57	1.00	72	2.00
13	-	28	-	43	1.00	58	1.00	73	2.50
14	2.00	29	-	44	5.00	59	1.00	74	1.00
15	5.00	30	3.50	45	8.00	60	1.50	75	1.00

Munt van Eburonen ontdekt aan Linkeroever

In Elversele, bij Temse, hebben archeologen een munt van de Eburonen gevonden. De vondst is opvallend omdat aan de linkeroever van de Schelde bijna nooit een munt ontdekt wordt.

De vondst gebeurde 2 jaar geleden al bij werken van watermaatschappij Aquafin. Maar nu pas heeft de Archeologische Dienst Waasland de ontdekking bekendgemaakt om te vermijden dat schattenjagers op de plek zouden toestromen.

Het gaat om een munt van de Eburonen, de stam van Ambiorix, van 50 jaar vC. De munt dateert van het einde van de Gallische oorlogen. Op de munt, een stater, staan paard en kar afgebeeld (...?).

De Eburonen hebben duizenden munten gemaakt, maar daarvan zijn er slechts een 40-tal ontdekt. En pas voor het eerst gebeurde dat nu ten westen van de Schelde.

Vanaf nu is de munt te zien in het stedelijke museum in Sint-Niklaas.

VRT-derelectie.be

2

3

4

6

nr	land	munt		kw	mat	inzet	
1	Rome	Claudius	as, Minerva	41-54	ZG/F	AE	10.00
2		Nero	as, Victoria	54-68	ZG	AE	10.00
3		Gallienus	antoninianus – IOVI CONS AVG	253-268	ZF	AE	7.50
4		Urbs Roma	AE ¾, Romulus & Remus	330-346	F	AE	1.00
5	Brabant	Albrecht & Isabella	gigot – Antwerpen	1615	F-	Cu	5.00
6		Philips IV	oord	1654	F/ZF	Cu	2.50
7		Karel VI	oord – Brussel	1712	ZF	Cu	5.00
8		Brabantse Omwenteling	oord – Brussel	1790	ZG/F	Cu	1.00
9		Jozef II	¼ kroon – Wenen	1790	Pr	Ag	25.00
10	Luik	Sede Vacante	oord	1688	ZG/F	Cu	1.00
11	België	Leopold I	½ franc	1834	ZG	Ag	8.00
12		Leopold II	50 centimes (R !)	1868	ZG	Ag	15.00
13	Duitsland	Munster	6 pfenning	1787	F	Cu	2.00
14	Frankrijk	Republiek	double sol	1739 M	ZG	Ag	1.00
15		Republiek	5 centimes Poissy	1922+1923+1924	ZF	CuNi	6.00
16		Republiek	5 centimes	1933	ZF	CuNi	3.00
17	Nederland	Utrecht	VOC-duit	1790	ZF	Cu	1.00
18		Willem III	2 ½ cent	1883	F	AE	20.00
19	Polen	Republiek	2 zloty herdenkingsmunt Auschwitz	2010	FDC	AE	2.00
20	Samoa		1 tala – Olympische Spelen	1976	ZF	CuNi	1.00
21	België	lot van +- 140 munten + 10 stuks Luxemburg			div	div	1.00
22	Australië	lot van 2 herdenkingsmunten 50 cents			div	CuNi	1.00
23	Birma	lot van 15 munten & 3 biljetten			div	div	2.00
24	Cuba	lot van 9 munten			div	div	1.00
25	Dom. Rep.	lot van 7 munten			div	div	1.00
26	Frankrijk	lot van 27 munten	10 centimes 'type Marianne'	1963-1996	div	AE	2.00
27	India	lot van 4 munten			div	div	1.00
28	Marokko	lot van 48 munten		1921-1987	div	div	3.00
29	Rwanda	lot van 5 munten			div	div	1.00
30	Thailand	lot van 6 munten			div	div	1.00
31	USA	lot van 38 munten	(quarter dollar)	1942-1993	div	CuNi	6.00
32	Zuid-Afrika	lot van 9 munten		1923-1965	div	div	3.00
33	Zuid-Afrika	lot van 14 munten			div	div	1.00

9

10

19

22

34

36

38

40

nr	item	beschrijving		kw	mat	inzet	
34	jetons	Brussel	rekenpenning	1684	ZF	Cu	2.00
35		Olen	Cultuurmunt twv.1 euro	2006	Pr	plast.	1.00
36		Grande Marche Allégorique - 23 mai 1875 - St. Amand			ZF	AE	1.00
37	penningen	Nurenberg	Zaubertaler	ZD	F	-	1.00
38		Mechelen	Louis Neefs	1982	Pr	AE	1.00
39	medailles	Antwerpen	40ste Bestendig Festival	1929	ZF	AE	2.00
40		Vaticaan	Erekrus Leo XIII priesterjubileum	1888	Pr	AE	5.00
41		Postmasters	Verenigde Naties	1975	FDC	Ag	3.00
42		Postmasters	Michelangelo	1975	FDC	Ag	3.00
43	divers	combinatie vergrootglas (verlichting werkt niet ...)			div	div	1.00
44		muntenplateaus, album, 45 plastic bladen			div	div	1.00
45	sets	Bulgarije	10 stotinki 'set of all nations'	1974	FDC	Al	1.50
46		Slovenië	'10 jaar euro'		FDC	div	1.00
47		Spanje	Mundial 1982 (6 munten)		FDC	div	1.00
48	tijdschrift	MünzenRevue	Jaargang 2002 (11 ex.)		Pr	papier	2.50

nr	item	beschrijving		kw	mat	inzet	
49	boeken	Krause&Mishler	World Coins editie 2003		-	papier	1.00
50		Krause&Mishler	World Coins editie 1994		-	papier	1.00
51	biljetten	België	100 francs, type 1919 Blauw	25-06-1932	ZF	papier	5.00
52		België	3 x 20 frank	15-06-1964	div	papier	1.00
53		Belgisch Congo	20 frank	01-12-1959	ZG	papier	1.00
54		Brazilië	1 + 2 + 5 cruzeiros	ZD	Pr	papier	1.00
55		Cambodja	200 riels	1998	Pr	papier	1.00
56		Centraal Afrika	500 francs	1963	F	papier	1.00
57		Congo	200 francs	30-06-2000	FDC	papier	1.00
58		Frankrijk	100 francs	08-06-1939	ZF	papier	1.00
59		Indochina	1 piastre	ZD	ZF+	papier	1.00
60		Israel	10 sheqalim	1992	Pr	papier	2.00
61		Koeweit	20 dinars	L.1968 (1986-1991)	UNC	papier	5.00
62		Malawi	20 kwacha	31-10-2007	FDC	papier	1.00
63	biljetten	Noord-Korea	50 won	2002	FDC	papier	1.00

51

63

nr	item	beschrijving	kw	mat	inzet
64	biljetten	Noord-Korea 500 won	2007	FDC	papier 1.00
65		Rusland 3 roebel	1905	ZF	papier 1.00
66		Spanje 500 pesetas	22-07-1954	Pr	papier 2.50
67		Suriname 100 gulden	01-07-1986	FDC	papier 1.00
68		Tsjechoslowakije 1000 korun (KM # 98)	1985	ZF	papier 2.50
69	loten	India, Indonesië, Spanje (4 st.)		div	papier 1.00
70		Argentinië, Brazilië (4 st.)		div	papier 1.00
71		Roemenië, Polen, Rusland (9 st.)		div	papier 1.00
72		China (11 st.)		div	papier 2.00
73		Joegoslavië (12 st.)		div	papier 2.00
74		China (13 st.)		div	papier 3.00
75	biljetten	Egypte (14 st.)		div	papier 2.00

66

68

div = divers   **F** = fraai   **ZF** = zeer fraai   **Pr** = prachtig   **FDC** = fleur de coin   **UNC** = uncirculated
Ag = zilver   **AE** = brons-koper   **Fe** = ijzer   **Cu** = koper   **Ni** = nikkel   **Al** = aluminium   **Sn** = tin

Ooggetuigenverslag

Patrick Pasmans

Graag adviseren wij een bezoek te brengen aan de tentoonstelling “Trésors numismatiques” in het Musée Provincial des Arts Anciens du Namurois Trésor d’Oignies.

Voor deze gelegenheid worden de topstukken van het penningkabinet François Cajot tentoongesteld. Zowel Griekse, Keltische, Romeinse, middeleeuwse munten en penningen (mereaux; religieuze-, herinnerings- en moderne penningen) worden getoond. Deze tentoonstelling loopt nog tot 9 sept 2012, en is écht de moeite (van de verplaatsing) waard.

Ter gelegenheid van deze tentoonstelling werd er een interessant boek (ingebonden, 424 blz., € 50) uitgebracht waaraan o.a. Johan Van Heesch, Alain Fossion, Christophe Flament, Simone Scheers, Jean-Marc Doyen, Vincent Drost, Hugo Vanhoudt, Alain Fossion, Raf Van Laere, Jens Christian Moesgaard, Thibault Cardon, René Laurent, Fanny Steylaert, Jacques Toussaint, Harry Dewit, Luc Vandamme en Guillaume Sarah meewerkten. Een echte aanrader!

Snuffel 2012

Herentalse vrijetijdsmarkt, zaterdag 15 september

Numismatica zal met een stand aanwezig zijn op Snuffel 2012, Herentalse Grote Markt 13-17u, om te informeren en te animeren. Naast een tentoonstelling ‘speciale 2-euro’s’ en onze muntenpuzzel, kunnen bezoekers oa. munten trekken aan een touwtje en euromunten ruilen aan de ruiltafel, clubtijdschriften dienen als promotiemateriaal. Graag nodigen we u uit om onze stand te bezoeken ! Een glaasje wijn staat voor u klaar!

Olense Tennisclub nodigt / daagt Numismatica uit !

Op zondag 16 september worden we met een 15-tal leden verwacht op de Olense Tennisclub, Kapellekensstraat, 2250 Olen, voor een vriendschappelijke ontmoeting met petanque en tapschieten. Om 14u vliegen de eerste ballen en schijven door de lucht, deelnemers worden verzocht een kwartiertje eerder aanwezig te zijn. De ontmoeting wordt afgesloten met belegde broodjes en een lekkere pint. Leden die zo’n sportieve en gezellige namiddag wel zien zitten, melden zich best aan de bestuurstafel tijdens onze clubactiviteit van 9 september, via gsm 0471-329179 of via een mailtje aan rudy.dillen@telenet.be.

De leeuw en de adelaar

Lei Lennaerts

Op 13 juni leed het Nederlands elftal tijdens het EK voetbal een gevoelige nederlaag tegen Duitsland. In het Dagblad Spits verscheen eerder die dag een spotprent waarop de Nederlandse leeuw de Duitse adelaar uitschakelt. Dat het andersom zou worden, hielden mijn trotse land-genoten niet voor mogelijk. De adelaar die tegenwoordig de plenaire zaal van de Bondsdag in Berlijn siert, wordt door de Duitsers spottend *das fette Huhn* genoemd, misschien een metafoor voor de gezapige welvaart waarin de Duitse Staat tegenwoordig verkeert. Toch was de adelaar in de geschiedenis niet altijd een vleugellamme kip, maar een gevreesde tegenstander van onze welvaart en ons welzijn. En de leeuw? Die heeft wel vaker in zijn hemdje gestaan om een Hollands voetballied te citeren.

Marco Lap/Spits 13-06-2012, met toestemming van de kunstenaar

Eind achttiende eeuw was het al niet anders. In de Zuidelijke Nederlanden brak in 1789 een opstand uit tegen het Oostenrijkse bewind dat vanuit het verre Wenen de dienst uitmaakte. Na enkele maanden van bloedige schermutselingen moesten de Oostenrijkers het veld ruimen. Voor het eerst in de geschiedenis waren de Belgen volledig zelfstandig en ze riepen de Republiek der Verenigde Nederlandse Staten uit. De voormalige heerser Joseph II, was tevens Rooms-Duits keizer. Heersers van het Heilig Roomse Rijk bedienden zich van eenkoppige of tweekoppige adelaars, terwijl de regering van de nieuwe staat het aloude symbool van de Brabantse leeuw koos.

**Zilveren Leeuw, muntstuk met een waarde van drie gulden,
door Theodoor Van Berckel, zilver, 41mm, 32.75g**

Het beste bewijs van soevereiniteit is een eigen munt en de nieuwe staat haastte zich met de emissie van geldstukken voorzien van een fiere leeuw. De Zilveren Leeuw, het qua diameter grootste geldstuk, met een waarde van 3 gulden, kreeg een nogal provocatief randschrift: “QVID FORTIVS LEONE[?]”, ‘wat is sterker dan de leeuw?’ (*Richteren 14:18*). Deze retorische vraag zou later door de Oostenrijkers worden beantwoord. Helaas was de leeuw niet opgewassen tegen de machtspeletjes waaraan de jonge staat al spoedig ten prooi viel. Intussen was in Wenen de keizer overleden en opgevolgd door zijn broer Leopold II. Deze slimme man zag zijn kans schoon toen bleek dat de basis voor zelfstandigheid in Brabant als sneeuw voor de zon verdween. Op het juiste moment opende hij onderhandelingen, waarna hij de failliete boedel van de Verenigde Nederlandse Staten zonder veel verzet kon overnemen.

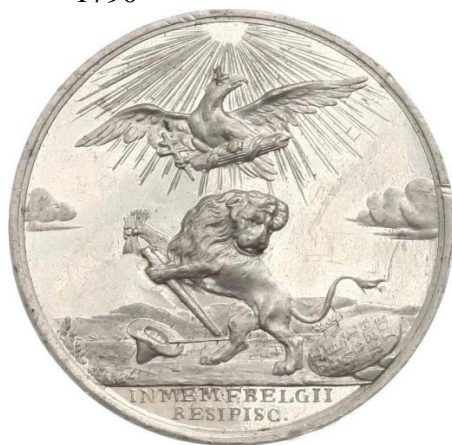
Theodoor van Berckel, de voormalige Graveur-Generaal van de keizerlijke Munt in Brussel, was tijdens de omwenteling op zijn post gebleven en had de penningen en munten voor de Verenigde Nederlandse Staten gemaakt. Als onderdeel van het geruisloze herstel van het ancien regime kondigde keizer Leopold een algemene amnestie aan. Voor Van Berckel leken er daarom geen represailles te zijn. Alsof er niets gebeurd was toog hij aan het werk om de inhuldigingsmedailles en munten voor de nieuwe keizer te maken. Ik heb mij altijd afgevraagd of er werkelijk geen gevolgen voor Van Berckel waren. Zijn salaris ging niet achteruit en ik heb in de Brusselse archieven niets gevonden over

enige disciplinaire maatregel voor Van Berckel. Hij had toch verraad gepleegd tegen zijn Oostenrijkse broodheer zou je denken.

Of kreeg hij misschien toch een kleine veeg uit de pan? Onlangs kocht ik op een veiling een tinnen spotpenning uit 1790, geslagen na het herstel van het Oostenrijkse bewind. Op de penning krijgt de Brabantse leeuw er van langs door een adelaar die in een Goddelijke Stralenkrans boven hem cirkelt.

De legende op de keerzijde was duidelijk bedoeld om de Belgen een les-je te leren (*van de keerzijde van de penning bestaan twee versies. De afwijking bestaat uitsluitend uit verschillende lauwerkransen. De slaglet-ters zijn identiek*):

QUID FORTIUS LEONE IN ANTIQUA
VIRTUTE ET FIDE ? AQUILA
IN PIETATE ET CONCORDIA
LEOPOLDI II
DOMINI EST REGNUM
ET IPSE DOMINABITUR GENTIUM (*Psalm 22:29*)
1790

Spotpenning op het herstel van het Oostenrijkse bewind, maker onbekend, tin met koperstift, 42mm, 24.95g

Deze tinnen penning is geslagen met een koperstift. Naar verluid werd deze methode om penningen van het relatief goedkope tin te onderscheiden van valse tinnen afgietsels veel toegepast in de 18de eeuw.

Yvon Kenis (*Catalogue des Medailles et Jetons des Pays-Bas Autrichiens, Bruxelles 2000, pag. 105, nr. 115*), de expert op het gebied van de penningen van de Oostenrijkse Nederlanden, twijfelde aan een toeschrijving aan Van Berckel van deze spotpenning. Volgens Kenis was het onwaarschijnlijk dat Van Berckel zijn eerdere werk zou bekritisieren door zo'n opdracht te accepteren.

Ook constateerde Kenis een afwijkende typografie en een stijlverschil met ander werk van Van Berckel. Zelf acht ik het na mijn studie van de slagletters van Theodoor van Berckel uitgesloten dat deze spotpenning door hem is gemaakt (*Lei Lennaerts, De Slagletters van Theodoor Victor Van Berckel, Jaarboek Munt- en Penningkunde 98 – Amsterdam 2011*). Waarschijnlijk is de maker een Oostenrijkse medailleur maar ik ben er nog niet achter wie dat zou kunnen zijn.

En nu terug naar de retorische vraag 'Quid fortius Leone'. Als je de tekst op de penning een beetje vrij vertaalt, staat er dit:

Wat is van oudsher sterker dan de leeuw?
In deugd en trouw? De adelaar!
In vroomheid en eendracht

PIETATE ET CONCORDIA (vroomheid en eendracht) was de lijf-spreuk van keizer Leopold. Tenslotte volgt er op de penning nog een sneer naar de legende op de Zilveren en Gouden Leeuw:

LEOPOLDI II * DOMINI EST REGNUM * ET IPSE DOMINABITUR
GENTIUM

Van de heer (Leopold II) is het koninkrijk en hij zal zelf heersen over de volkeren. (*Zie ook: de Aufklärung in Munt en Medaille 1683-1794 – Europalia 87 Österreich, pag. 210, nr. 319*)

Leopold II toont zich hiermee een verlicht despoot die het Droit Divin om over de Belgen te heersen opeist. Hij heeft echter niet lang kunnen genieten van dat Goddelijk Recht. Hij stierf amper een jaar later en eer zijn zoon goed en wel regeerde, werd de adelaar definitief verdreven. Maar niet door de Brabantse leeuw, ditmaal kraaide de haan victorie!

Met dank aan Marco Lap en Roel Bennink

Lei Lennaerts

Noodgedwongen doe ik een beroep op mijn collega-verzamelaars voor het volgende :

Op 10 juli 2012 is een aangetekende zending van PostNL gestolen en de handtekening voor ontvangst is vervalst. Het betreft middeleeuwse ‘Nederlandse’, Duitse en Engelse munten. De muntplaats Tiel is met 8 exemplaren vertegenwoordigd.

De zending is vanaf het PostNL-distributiecentrum in Den Bosch naar Kaatsheuvel gebracht en is daar verdwenen. In samenwerking met de politie is de directie van PostNL aansprakelijk gesteld voor alle schade en er loopt een onderzoek aangaande diefstal en valsheid in geschrifte.

De zending is verpakt in een witte gewatteerde A5-enveloppe; het adres is met blauwe pen op de enveloppe geschreven en mogelijk is dit doorgelopen of vervaagd in verband met de regen op 10 juli. De munten zitten in een klein muntenboekje met insteekvakjes (9 per pagina).

Mocht u genoemde zending geheel of gedeeltelijk krijgen aangeboden of ergens opmerken dan kunt u dit bij ondergetekende of bij de plaatselijke politie melden. De beloning voor de tip, die leidt naar het terugvinden van deze munten, bedraagt 250 euro. Alvast bedankt voor uw medewerking !

Arie van Herwijnen, Kaatsheuvel (NL), 0416-530585 / 06-51182763

Fleur de Coin

Numismatiek

Burgstraat 139 - 9000 Gent

tel 0032 (0)9 233 31 38

0032 (0)477 55 02 13

fax 0032 (0)9 225 93 97

info@fleurdecoin.be

Vanaf heden geldt er een korting van 10% op lijst 16 !
Gouden munten zijn apart afgeprijsd !

www.fleurdecoin.eu

Nieuw te Brugge!!!

Uniek in West-Vlaanderen!!!

Enig in België!!!

Brumunt

Uw partner voor uw collectie,
heeft zijn winkel aan de
Gistelse steenweg 382, 8200 Brugge 2

Openingsuren:

Maandag – dinsdag – woensdag van 14.00 – 19.00 uur
donderdag – vrijdag – zaterdag van 10.00 – 19.00 uur

Alle euromunten, Belgische munten en wereldmunten
Benodigdheden voor elke verzamelaar - Diverse catalogussen

Wij kopen ook al uw munten, zilver en goud.
Ook voor uw gouden juwelen geven wij de betere prijs.

Info@brumunt.be

www.brumunt.be

Willem van Alsenoy

Numismaat

Oudaan 6 2000 Antwerpen

gsm 0495 51 10 16

willem@vanalsenoy.com

www.vanalsenoy.com

za 1	EGMP Dendermonde -t'Klokske -Pijndersln 90, Denderm AEN Soignies – Centre – Rue de la Régence 23, Soignies NK Hasselt – Cult. Centr. ‘lokaal 2’, Kunstlaan 5, Hasselt Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- 't Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel	12 – 17 u 14.30–16 u 13 – 17 u 13.30–17 u 8 – 11 u
zo 2	EGMP Leuven–Palais de Buc’s– JP Minckelerstr, Leuven EGMP ZW-VI – Kartouchke – Ingelmunsterstr. 8, Izegem AEN Couvin – Lycée Royal – rue Gouttier 11, Couvin AEN Saint-Georges – Rue Reine Astrid 69, St-Georges 18e Internationale Ruilbeurs Numismatica Edelweissje Zaal St-Katarina – N. Cleynaertsiaan 1, 3500 Hasselt	9 – 12.30 u 8.30 – 12 u 9 – 12 u 8 – 12 u 8 – 15u
di 4	AEN Brussel – H. Geest – Dr. Lemoinestr. 13, Anderlecht	vanaf 18 u
vr 7	NK Berthout–St-Catharina, Markt 28, St-Katelijne-Waver	19-22.30 u
za 8	EGMP Antwerpen - Ruggenhof - Fr. v Dijkstr. 46, Deurne AEN Nijvel – C. St-Gertrude, Faubourg de Mons, Nijvel AEN Verviers–École St-fiacre, Rue du Husquet 26, Dison Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- 't Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel	12.30–16 u vanaf 14 u 8 – 12 u 13.30-17 u 8 – 11 u
zo 9	EGMP Herentals- St-Antonius -Kapucijnenstr, Herentals AEN Vielsalm – salle du Quartier de la gare, Vielsalm N.K. St-Truiden – Sportcomplex, Jodenstraat, St-Truiden	8.30 – 12 u 9 – 12 u 8.30 – 12 u
ma 10	EGMP Brugge – C.M. – Moerkerksestwg. 118, St-Kruis	vanaf 19 u
di 11	NK. Zeeland – Dauwendaele – Vrijlandstr 59, Middelburg	18.30–21 u
wo 12	N.K. Brabant - Bar Le Duc - Korenburgstraat, Den Bosch	20–21.30u
za 15	MEDEC – Ruggenhof – Frans van Dijkstraat 46, Deurne Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- 't Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel Veiling 114 – Jean Elsen & ses Fils Tervureniaan 65, 1040 Brussel Muntmanifestatie 2012 Assen Van der Valk Hotel – Balkenweg 1, Assen (NL)	12.30–16u 13.30–17u 8 – 11 u 9.30 – 16u

zo 16	EGMP ZW-Vlaand - Willem Tell - Brugsestr. 20, Kortrijk AEN Luik – Collège St-Servais, rue St.-Gilles 104, Luik Numismatica Wetthra - CC. De Poort, Markt 27, Wetteren Wase Ruilclub – Den Hof - H. Heymanplein 7, St-Niklaas	13 – 16 u 8.30 – 12u 9 – 13 u 9 – 12u
di 18	N.K. Limburg – ’t Pruuske - Hoogbrugstraat 9, Maastricht	vanaf 20u
za 22	Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- ’t Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel Achter Olmen – T.I. St-Jansberg – Weerterstwg., Maaseik Nationale Ruilbeurs – Promotie van de Medaille Eurovolley Center – Beneluxlaan 22, Vilvoorde	13.30–17 u 8 – 11 u 13 – 16 u 13 – 16 u
zo 23	EGMP Aalst – Immerzeel – Rerum Novarumstr. 4, Aalst EGMP Gent - Sp Gouverneurswoning, Buitenhof 35 Gent EGMP Tienen – ’t Hoekske - Oude Leuvensestr 93, Tienen AEN La Louvière – M. du Peuple de Houdeng-Aimeries Internationale Muntenbeurs VVT-Tilburg De Druiventros – Bosscheweg 11, Berkel-Enschot	9 – 12.30u 9 – 12 u 9 – 12 u 8.30-11.30 9 – 15 u
za 29	Studiekring Diest – Elckerlyczaal, C.C. Begijnhof, Diest Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- ’t Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel PaperMoneyFair Maastricht Polfermolen – Plenkertstraat 50, Valkenburg a/d Geul	14.30–17u 13.30–17 u 8 – 11 u za 9-18u zo 10-16u

**VAN
ECCEL
POEL**

WIJNHANDEL & VERSMARKT
Lierseweg 20 2200 Herentals

www.vaneccelpoel.com
info@vaneccelpoel.com
014 212693

2010 Les Salices, Sauvignon Blanc, Vin de Pays d’Oc € 6.95

Deze Sauvignon Blanc rivaliseert met heel wat Sancerres en Pouilly-Fumés en dit voor minstens de helft van de prijs ! Het is dan ook niet verwonderlijk dat het befaamde Brusselse restaurant ‘Comme Chez Soi’ deze wijn al enkele jaren als huiswijn serveert. Het is een Sauvignon Blanc die een perfecte balans weet te vinden tussen de typische grassige impressies en exotische vruchtjes. Een echte allemansvriend. Prachtwijn bij voor- en visgerechten. Best drinken tussen 2012 en 2014. **Kom hem proeven !**

zon 2 sept   **18^e Internationale Beurs Edelweissje**   8-15u
zaal St-Katarina, N. Cleynaertslaan 1, Hasselt   info 011-211189

Jean ELSEN & ses Fils s.a.

NUMISMATISTS

zat 15 sept   **Veiling 114**   Tervurenlaan 65, 1040 Brussel
tel 02-7346356   numismatique@elsen.eu   www.elsen.eu

zaterdag 15 september   **Muntmanifestatie 2012 Assen**   9.30-16u
Van der Valk Hotel – Balkenweg 1, Assen (NL)   wbevenementen.eu

zaterdag 22 september   13-16u
Nationale Ruilbeurs Promotie van de Medaille
Eurovolleycenter
Beneluxlaan 22, 1800 Vilvoorde
info andrepoels@scarlet.be   tel. 011-537057

zondag 23 september   **Internationale Muntenbeurs Tilburg**   9-15u
Hotel de Druiventros – Bosscheweg 11, Berkel-Enschot   06-51800052

zaterdag 29 september   14.30-17u

Diestse Studiekring voor Numismatiek

met lezing en ledenveiling

Geld vertelt geschiedenis, 2600 jaar beschaving
door René Hubert

Elckerlyczaal – C.C. Begijnhof, Diest

www.muntmeester.be

za 29 (9-18.30u)   **PaperMoneyFair Maastricht**   zo 30 (10-16u)
Polfermolen – Plenkertstr. 50, Valkenburg   papermoney-maastricht.nl

zondag 30 september   **Nationale Ruilbeurs St-Niklaas**   9-16u
Den Hof – H. Heymanplein, St-Niklaas   willy.straetmans@skynet.be

Jean ELSEN & ses Fils n.v.

Sedert drie generaties

VEILING 114 - 15 SEPTEMBER 2012

**DE BESTE PRIJZEN VOOR MUNTEN UIT ONZE
STREKEN WORDEN BEKOMEN IN BRUSSEL,
IN HET HART VAN EUROPA**

JAARLIJKS 4 INTERNATIONALE VEILINGEN

www.elsen.eu

**TERVURENLAAN 65 1040 BRUSSEL
TEL. 02-734.63.56 FAX 02-735.77.78**

Numis.be

Nieuw veilinghuis, gevestigd in Leuven!
Nooit geziene voorwaarden!

0% Commissie
voor verkoper*

Maximiliaan Emmanuel van Beieren, daalder 1713, Namen
Opbrengst: € 6240

Publieke veiling 24 November 2012
Inzenden mogelijk tot 14 September 2012

Eeckhout Joselito - Naamsesteenweg 116 - 3001 Heverlee (Leuven)
0486/868942 - www.Numis.be - info@numis.be

* Voor loten met opbrengst boven € 250. Voor loten onder € 250, contacteer ons. Nooit kosten bij niet-verkoop.